PREZES
ZWIĄZKU RZEMIOSŁA POLSKIEGO
Jerzy Bartnik

Warszawa, 08 kwietnia 2008r.

NO-2/U/31/08

Pan Poseł Janusz Palikot
Przewodniczący
Komisji Nadzwyczajnej
„Przyjazne Państwo"
ds. związanych
z ograniczaniem biurokracji

Szanowny Panie Pośle!

Nawiązując do ustaleń podjętych na posiedzeniu Komisji w dniu 3 kwietnia br. poświęconym rozpatrzeniu wniosków obywateli dotyczących systemu ubezpieczeń społecznych, Związek Rzemiosła Polskiego przedstawia swoje stanowisko do grupy wniosków zatytułowanych w prezentowanym materiale jako „Ograniczone uprawnienia przedsiębiorców" oraz nierówności w traktowaniu przedsiębiorców w obowiązkach w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Obciążenia z tytułu ubezpieczeń społecznych, ale również i zdrowotnych, przynajmniej w części 1,25% podstawy do ubezpieczeń, której nie można odliczyć od podatku - to jeden z najważniejszych elementów kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Zapewne znaczna odczuwalność tych obciążeń byłaby mniej krytycznie odbierana, gdyby funkcjonował jednocześnie współmierny do nich system świadczeń z tytułu tych ubezpieczeń.
Tymczasem jednym z wielokrotnie podnoszonych przez środowisko rzemieślnicze problemów (zgłaszanych do resortu pracy i polityki społecznej, a także Rzecznika Praw Obywatelskich) jest występowanie niesprawiedliwych – w odczuciu właścicieli przedsiębiorstw – różnic w pakiecie świadczeń dla osób prowadzących działalność pozarolniczą, w stosunku do osób ubezpieczonych w systemie pracowniczym a także nierówne traktowanie przedsiębiorców w stosunku do innych grup ubezpieczonych.
Z jednej strony bowiem występuje odmienność dotycząca ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, z drugiej brak uprawnień do korzystania z niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, np. wcześniejszych emerytur, zasiłku wyrównawczego i opiekuńczego, czy uregulowań z tytułu urlopu wychowawczego.
Występują również ograniczenia czasowe w nabyciu prawa do zasiłku chorobowego, jak również poważne utrudnienia formalne w nabyciu prawa do świadczenia przedemerytalnego.

1. *Uprawnienia do **wcześniejszych emerytur** na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych mają wyłącznie pracownicy lub inne osoby, które posiadają wymagany okres ubezpieczenia z tytułu pozostawania w stosunku pracy.*
   W niewielkim stopniu tę sztywną zasadę – w stosunku do osób prowadzących działalność pozarolniczą – łagodzi przepis art. 29 ust. 2 ustawy, dopuszczający możliwość ubiegania się o wcześniejszą emeryturę osobom, które w ciągu ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym pozostawały w stosunku pracy co najmniej 6 miesięcy.
   Jest to warunek dość trudny do spełnienia przez osobę prowadzącą długoletnią działalność gospodarczą, która stara się o wcześniejsze świadczenie emerytalne u schyłku swojej działalności zawodowej, często będąc u kresu swoich możliwości fizycznych. Osobie takiej ciężko jest pogodzić prowadzenie własnej firmy z pracą na etacie. Z drugiej strony ten nieżyciowy przepis często zmusza do podejmowania fikcyjnego zatrudnienia, tylko wyłącznie po to, aby nabyć po okresie półrocznym uprawnienia do świadczenia.
   Biorąc powyższe pod uwagę opowiadamy się za rozważeniem uchylenia ust. 2 i 3 w art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co w rezultacie pozwalałoby na ubieganie się o wcześniejsze świadczenie, przy spełnianiu podstawowego warunku, jakim jest wymagany okres ubezpieczenia.

2. *Zgodnie z obowiązującą zasadą określoną w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych osoby prowadzące pozarolniczą działalność dobrowolnie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu na swój wniosek, pod dodatkowym warunkiem obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego. Ubezpieczony przedsiębiorca zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, nabywa prawo do **zasiłku chorobowego** po upływie 180 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.*
   Jest to sześciokrotnie dłuższy okres wyczekiwania na świadczenie w porównaniu z osobą z ubezpieczenia pracowniczego, która nabywa prawo do zasiłku już po upływie 30 dni ubezpieczenia chorobowego.
   W trakcie korzystania przez osoby prowadzące działalność gospodarczą z uprawnień do zasiłku chorobowego stosowane są ponadto poważne restrykcje wobec świadczeniobiorców w razie nawet niewielkiego (jednodniowego) opóźnienia z zapłatą składki na ubezpieczenie chorobowe, pomyłek w dokumentach rozliczeniowych czy w przypadku podejmowania jakichkolwiek czynności związanych z działalnością, w okresie orzeczonej niezdolności do pracy.
   Ostatnie propozycje zmian opracowane przez resort ministerstwa pracy i polityki społecznej starają się łagodzić te problemy.
   Proponuje się mianowicie uchylenie ust. 2 pkt. 2 oraz ust. 2a w art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, co w konsekwencji ma zapewnić ubezpieczonym dobrowolnie dostęp do świadczeń nawet w przypadku nieterminowego opłacenia składek z zastrzeżeniem, iż ZUS miałby prawo przymusowego dochodzenia niezapłaconych składek.
   Kolejna propozycja to skrócenie ze 180 do 90 dni w art. 4 ust. 1 pkt. 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, wymaganego okresu ubezpieczenia

warunkującego uzyskanie prawa do świadczeń osób ubezpieczonych dobrowolnie.

3. *Osobie prowadzącej działalność pozarolniczą pomimo przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje* ***zasiłek wyrównawczy*** *przyznawany na podstawie art. 23 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przysługuje on natomiast ubezpieczonemu będącemu pracownikiem ze zmniejszoną sprawnością do pracy i na okres rehabilitacji zawodowej.*

4. *Osobom prowadzącym działalność pozarolniczą nie przysługuje* ***urlop wychowawczy*** *wynikający z ustawy z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy. Zgodnie z art. 186 kp ma do niego prawo osoba pozostająca w stosunku pracy na swój wniosek i w wymiarze do 3 lat. Okres urlopu wychowawczego wlicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależą uprawnienia pracownicze (art. 186^5 Kp). W świetle prawa ubezpieczeniowego okres ten jest traktowany jako okres składkowy, a składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopach wychowawczych, finansowane są w całości przez budżet państwa (art. 15 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).*
   Aktualne regulacje prawne w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, uniemożliwiają korzystanie przez osoby prowadzące działalność pozarolniczą ze świadczeń z tytułu urlopu wychowawczego na czas opieki nad dzieckiem.
   Wnosimy w tym przypadku o rozważenie powrotu do proponowanych przez poprzednią ekipę rządową zmian w art. 6a oraz art. 16 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, czyli:
   po Art. 6 dodaje się Art. 6a w brzmieniu:
   „Art. 6a.
   1. Na równi z osobami przebywającymi na urlopach wychowawczych, o których mowa w Art. 6 ust. 1 pkt. 19, traktuje się osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które złożyły oświadczenie, ze czasowo zaprzestają prowadzenia działalności w związku z osobistą opieką nad dzieckiem.
   2. Zaprzestanie prowadzenia działalności może obejmować okres do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia.
   3. Prowadzący działalność pozarolniczą może skorzystać z możliwości zaprzestania prowadzenia działalności w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, jeżeli z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności dziecko wymaga osobistej opieki prowadzącego działalność pozarolniczą.”,
   w Art. 16 ust. 8 otrzymuje brzmienie:
   „8. Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopach wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, oraz osób, o których mowa w Art. 6a, finansuje w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu.”.

5. *Osoby prowadzące działalność gospodarczą i osoby z nimi współpracujące nie mają uprawnień do korzystania z* ***zasiłku opiekuńczego****.*

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek opiekuńczy przysługuje bowiem jedynie ubezpieczonemu podlegającemu obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu.
Tymczasem opieka nad dzieckiem czy też innym chorym członkiem rodziny staje się niekiedy powodem uniemożliwiającym prowadzenie działalności, której przerwanie nie zawiesza i nie obniża wymiaru obowiązujących składek na ubezpieczenie.
W przypadku tego świadczenia nierówność ulegnie wkrótce zlikwidowaniu wskutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i przygotowania zmiany w ww. ustawie.

6. *Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych warunkiem otrzymania* ***świadczenia przedemerytalnego****, w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą, jest uzyskanie odpowiedniego wieku oraz stażu ubezpieczenia, jak również fakt ogłoszenia upadłości firmy. Przepis ten stanowi, iż prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która: „do dnia ogłoszenia upadłości prowadziła nieprzerwanie i przez okres nie krótszy niż 24 miesiące pozarolniczą działalność, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych i za ten okres opłaciła składki na ubezpieczenia społeczne oraz do dnia ogłoszenia upadłości ukończyła co najmniej 56 lat – kobieta i 61 lat – mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn".*
Wprowadzenie tak obciążającego wymogu dyskryminuje osoby prowadzące działalność gospodarczą w porównaniu do osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a którym również przysługuje prawo do świadczenia przedemerytalnego.
Doprowadzenie do ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy, zwłaszcza firmy osoby fizycznej - jest trudnym do spełnienia warunkiem. Wiąże się bowiem z koniecznością przeprowadzenia skomplikowanego i długotrwałego, a przede wszystkim kosztownego postępowania sądowego. W zasadzie w sytuacji przedsiębiorcy działającego jako osoba fizyczna jest to procedura nie do zrealizowania. Problemem jest konieczność udokumentowania wystąpienia niezbędnych przesłanek, aby mogła być ogłoszona upadłość, a więc niewypłacalność tej osoby z tytułu zobowiązań dłużniczych przekraczających wartość jej majątku (kwestie rozdzielenia majątku osobistego od firmowego).
Tymczasem z założenia wynika, iż świadczenia przedemerytalne są przeznaczone dla osób, które straciły możliwość prowadzenia działalności zarobkowej na skutek przyczyn niezależnych od siebie. W przypadku prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej takim powodem najczęściej jest po prostu utrzymująca się nierentowność prowadzonej działalności gospodarczej. Trudno bowiem kontynuować działalność gospodarczą, która nie przynosi dochodów lub przychody z niej osiągane wystarczają jedynie na pokrycie zobowiązań publicznoprawnych. W takiej sytuacji uważamy, że przedsiębiorca w przypadku zaprzestania działalności gospodarczej powinien mieć takie same prawo do świadczenia przedemerytalnego jak np. pracownik zwolniony w wyniku likwidacji zakładu pracy. Wymóg ogłoszenia upadłości jest w tym kontekście niewspółmierny do założonego przez ustawodawcę celu.

7. *Ostatnia sprawa dotyczy obowiązkowego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez przedsiębiorców osoby fizyczne posiadające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 9 ust. 4 c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Następnie składka jest w części refundowana z PFRON, ale po spełnieniu wyjątkowo biurokratycznych warunków. Koszty biurokratycznej obsługi są niewspółmierne do uzyskiwanej ulgi. Równocześnie obowiązek opłacania tych składek nie dotyczy osób pobierających rentę z innego tytułu, np. rentę z KRUS, rentę wojskową czy policyjną także przyznaną z tytułu niezdolności do pracy. Dodatkowo obowiązkowych składek tych nie muszą także opłacać pobierający renty wspólnicy spółek: jawnej partnerskiej, komandytowej, jednoosobowej spółki z o.o. czy twórcy i artyści. Uważamy, że renciści przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą jednoosobowo lub w formie spółek cywilnych są w tym przypadku traktowani nierówno a forma prowadzenia działalności gospodarczej nie może przesądzać o obowiązku odprowadzania składek. Proponujemy zniesienie tego zróżnicowania – poprzez zwolnienie wszystkich przedsiębiorców pobierających renty z obowiązku opłacania składek.*

Wspierając obywatelskie wnioski zgłoszone do Komisji pn. „Ograniczenie uprawnień przedsiębiorców" należy zaznaczyć, iż w ostatnim okresie do tych różnic dołączyło pozbawienie przedsiębiorców opodatkowanych zryczałtowanym podatkiem dochodowym - prawa do podatkowej ulgi prorodzinnej, której propozycję rozwiązania Związek Rzemiosła Polskiego przedstawił wcześniej Komisji.
Jednocześnie nie należy zapominać o innych utrudnieniach dla pracodawców związanych z problematyką ubezpieczeń społecznych, chociażby: finansowanie z własnych środków 33 dni niezdolności do pracy zatrudnionego w wyniku choroby, nierozwiązany problem zawieszania działalności i związanego z tym okresowego zawieszenia opłat z tytułu ubezpieczenia.

Z wyrazami szacunku

Jerzy BARTNIK

00-246 Warszawa, ul. Miodowa 14; tel. +22 831-61-61, 831-16-68, 50-44-330, fax. 50-44-220
e-mail: zrp@zrp.pl www.zrp.pl